

5. Vodianka, L.D., Ratushniak, D.V., Luste, O.O. (2022). «Innovative methods of personnel selection in conditions of digitalization». *Biznes-Inform.* № 1. pp. 403–409.
6. Doronina, O.A., Aliarova, A.V. (2020). «Big data analytics as a progressive tool of personnel management in the conditions of digitization». *Zbirnyk naukovykh prats' TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*. № 1(41). pp. 174–182.
7. Makhmudov, Kh., Chuukhlib, V. (2022). «The influence of digital technologies on the effectiveness of personnel management». *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*. № 4(32). pp. 17–26.
8. Smokvina, G.A., Yankovska, O.A. (2019). «Personnel security of the industrial enterprise: essence, components and measures of threat minimization». *Ekonomichnyj zhurnal Odes'koho politekhnichnogo universytetu*. № 1 (7). pp. 38–45. 10.5281/zenodo.3402729

Abstract.

Kramarenko I., Liashenko V., Antonenko A. Implementation of NR-technologies of personnel management to protect the information space and strengthen the economic security of enterprises.

Every day, business entities increase their presence in the information space through access to the Internet, the creation of websites, and the use of social networks, thereby increasing the level of information threats affecting the economic security of enterprises. The greatest threat to information security comes from employees of enterprises, which negatively affects information security and increases the risk of bankruptcy. Accordingly, when introducing information technologies into organizational processes, managers need to pay due attention to the information space of protection to strengthen the economic security of enterprises – namely, those processes where the most significant activity is interconnected with human factors. Under modern conditions, implementing HR technologies for personnel management will enhance the protection of the information space and strengthen enterprises' economic security. The article's method is to substantiate the introduction of HR technology for personnel protection management in the information space and to strengthen enterprises' economic security. An analysis of the structure of information and communication technologies used in enterprises was carried out. It is known that the share of enterprises with Internet access is in the range of 85–88%. It was determined that the share of enterprises using social media among all enterprises is almost 30%. It was emphasized that the most extensive information dissemination channels are social networks – 25%, websites – 13%, and blogs – 7%. Suppose the share of enterprises purchasing cloud computing services among all enterprises is negligible, at 10%. The need to introduce modern HR technologies for personnel management that protect the information space and strengthen enterprises' economic security is substantiated. It is emphasized that today, among the methods and tools of HR technologies that can be effectively implemented in enterprises under the influence of business processes, there is an opportunity to increase competitiveness and strengthen the enterprise's economic security in selecting the necessary managers.

Keywords: HR technology of personnel management, HRM and ERP systems, information space, economic security, protection, strengthening.

Стаття надійшла до редакції 25.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Крамаренко І.С., Ляшенко В.М., Антоненко А.А. Впровадження HR-технологій управління персоналом для захисту інформаційного простору та зміцнення економічної безпеки підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 1. С. 117–121.

Kramarenko I., Liashenko V., Antonenko A. Implementation of NR-technologies of personnel management to protect the information space and strengthen the economic security of enterprises. *Actual problems of innovative economy and law*. 2024. No. 1, pp. 117–121.

УДК: 330:502.131.1; JEL classification: D21, G33, L21, M11, O12
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-1-25>

БУЛГАКОВА Олена Валеріївна¹, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління, <https://orcid.org/0000-0002-0893-3732>
ГУЗЕНКО Олена Павлівна¹, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки, <https://orcid.org/0000-0003-4002-2629>
ГАПОНЮК Ольга Іванівна¹, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки, <https://orcid.org/0000-0002-5178-8876>

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ В МОДЕЛЯХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Булгакова О.В., Гузенко О.П., Гапонюк О.В. Економічна теорія в моделях антикризового управління розвитком підприємства.

У статті досліджено визначальну роль фундаментальної економічної теорії у процесі розробки та впровадження моделей антикризового управління розвитком підприємства. Обґрунтовано, що сучасний антикризовий менеджмент має трансформуватися з реактивного механізму «гасіння пожеж» у стратегічну систему випереджального оновлення, що базується на науковому підґрунті. Метою статті є ідентифікація та аналіз інструментальної ролі економічних теорій (циклічності, інновацій, трансакційних витрат та ресурсного підходу) як базису для формування моделей антикризового управління, що забезпечують перехід від стабілізації до сталого розвитку. У роботі проаналізовано статистичні показники діяльності українських підприємств за 2023 рік, що дозволило виявити галузеві точки кризової напруги та підтвердити необхідність теоретичного обґрунтування управлінських рішень. Доведено, що використання теорії циклів забезпечує прогностичну спроможність моделей, теорія трансакційних витрат дозволяє оптимізувати організаційну структуру в умовах хаосу, а концепція «креативного руйнування» Й. Шумпетера обґрунтовує інноваційний шлях виходу з кризи. Автором підкреслено, що економічна теорія виступає методологічним «навігатором», який забезпечує логічну послідовність та обґрунтованість антикризових заходів. Сформульовано концептуальні засади побудови моделей, які інтегрують теоретичні принципи для забезпечення довгострокової стійкості та стратегічного розвитку підприємства в умовах високої турбулентності.

Ключові слова: антикризове управління, економічна теорія, моделі розвитку, трансакційні витрати, креативне руйнування, стратегічна стійкість, банкрутство, реструктуризація.

¹Донецький державний університет внутрішніх справ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Складні динамічні зміни зовнішнього середовища та взаємовідносин в соціальних системах спричиняють явища, які частіше за все називають кризовими. Сучасні підприємства здійснюють свою діяльність в умовах багаторівневого управління ринком з боку держав, міжнародних та національних державних утворень, що створює складну систему економічних моделей та економічних систем, спрямованих на забезпечення стійкого розвитку та запобігання кризовим явищам, здатним поставити під питання існування людства. Саме тому актуальність теми економічного обґрунтування антикризового управління в сучасних умовах не втрачає своєї гостроти та зумовлена поєднанням трьох критичних факторів.

Сучасні підприємства функціонують в стані «перманентної кризи», яка формується в середовищі BANI-світу: крихкого, тривожного, нелінійного та незрозумілого. Низка глобальних викликів у вигляді пандемії, енергетичних криз, воєнних конфліктів різної інтенсивності і тривалості та мало прогнозовані розриви логістичних ланцюгів зробили кризу не епізодичним явищем, а постійним фоном зовнішнього середовища [3]. Така ситуація вимагає від підприємства відмови від реактивного управління, орієнтованого лише на реагування на виниклі загрози, на користь запровадження моделей управління, спрямованих на превентивне забезпечення розвитку.

Дефіцит ресурсів зумовлює потребу в точності управлінських рішень, оскільки в період нестабільності ціна управлінської помилки зростає в геометричній прогресії. Саме тому економічне обґрунтування дозволяє раціонально розподіляти обмежені фінансові ресурси між підтримкою поточної ліквідності та інвестиціями в майбутнє зростання; уникати збиткових стратегій, відсіюючи заходи з низьким рівнем окупності або надмірним ризиком [3].

Сьогодні антикризове управління вирішує задачу не просто забезпечення підприємства від банкрутства, а спрямоване на пошук прогнозованого шляху розвитку діяльності підприємства та забезпечення його прибутковості в межах тих можливостей, які виникають навіть в таких турбулентних умовах. Актуальність такого підходу до антикризового управління полягає в реалізації моделі «антикрихкості» (за Нассімом Талемом) [1], коли підприємство не просто витримує складні умови функціонування, а стає кращим завдяки здатності адаптуватися до змінюваного середовища, впроваджуючи інновації та займаючи ніші слабших конкурентів. Саме тому розгляд економічної теорії в моделях антикризового управління розвитком підприємства залишається актуальною, оскільки вона дає науково підкріпленій інструментарій для перетворення кризи з фактору руйнування на каталізатор стратегічного оновлення підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання антикризового управління розглядаються в працях багатьох науковців, зокрема Лігоненко Г. О., де в працях зроблено фокус на методології діагностики та стратегіях виживання

підприємств [6]; Терещенко О. О. в своїх працях розглядає фінансовий аспект в моделях прогнозування банкрутства («модель Терещенка») та фінансовій санації [7]; Штангрет А. М. досліджує питання антикризового управління в контексті економічної безпеки та інноваційного розвитку підприємств [8]; Чернявський А. Д. систематизував підходи до управління розвитком підприємства в умовах ризику та кризи [11]; Скібіцька Л. І. в своїх працях розглядає антикризове управління через призму менеджменту та організаційних змін [10]; Козаченко Г. В. досліджує економічне обґрунтування антикризових рішень крізь призму управління витратами і ресурсної теорії [9] тощо.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета роботи полягає у визначенні та обґрунтуванні ролі економічної теорії в процесі розробки та впровадження моделей антикризового управління розвитком підприємства, яке дозволяє трансформувати управління складною економіко-соціальною системою підприємства з реактивного реагування на фактичний кризовий стан у стратегічну систему випереджального оновлення для забезпечення високого рівня стійкості підприємства в зовнішньому середовищі BANI-світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній теорії криза не розглядається як випадковий збій, а трактується як складне, багатогранне явище, що має свою логіку та функції. Практика підприємницької діяльності зазвичай зазначає, що криза може стати тим явищем, яке створює складні економіко-соціальні умови і ставить питання доцільності ведення підприємницької діяльності та існування підприємства загалом. Підтвердження цьому можна знайти в статистичних даних за 2023 рік, які демонструють складну динаміку. Попри рекордні прибутки в окремих секторах економіки, значна частка підприємств перебувала у кризовому стані, що підтверджує необхідність науково обґрунтованого антикризового управління.

За даними Держстату та аналітичних систем, 2023 рік став роком екстремальної поляризації бізнесу. Фінансовий результат підприємств до оподаткування склав 863,8 млрд грн, що є одним із найвищих показників за останні 10 років (після 2021 року). Проте, попри високий загальний прибуток, 29 % усіх підприємств України завершили рік зі збитками.

Найвищий відсоток збиткових компаній зафіксовано у таких сферах: культура, спорт та розваги – 41,4 %; операції з нерухомістю – 39,6 %; освіта – 36,8 %; тимчасове розміщування та харчування (HoReCa) – 36,2 %.

У державному секторі зафіксовано такий стан. Державні підприємства (ДП) демонстрували високу вразливість до кризових чинників. Збитковість значно зросла, 40 % державних компаній, що подали звітність, були збитковими у 2023 році. За сукупним збитком 275 збиткових держкомпаній втратили загалом 9,6 млрд грн.

Процедури банкрутства підприємств у 2023 році відображали як фінансову неспроможність, так і юридичні ризики. Зафіксовано високий рівень банкрутства фізичних осіб-підприємців в

2023 році, оскільки було відкрито 575 справ про неплатоспроможність фізичних осіб (включаючи ФОП), що стало рекордним показником. Також 2023 рік став рекордним за кількістю відкритих кримінальних проваджень проти бізнесу, оскільки було відкрито 43 138 справ, фігурантами яких стали понад 5 000 компаній. На противагу цьому, у 2023 році кількість підприємств, справи про банкрутство яких було закрито, становила 644.

У розрізі регіонального виміру неплатоспроможності підприємств, то найбільша кількість справ про банкрутство людей та компаній у 2023 році була сконцентрована у великих економічних центрах: Київ – 184 справи, Київська область – 71 справа, Львівська, Вінницька та Дніпропетровська області – по 62 справи в кожній.

Статистика 2023 року підкреслює, що навіть при загальному зростанні прибутковості підприємств, переважно за рахунок фінансового та торговельного секторів, реальний сектор та держпідприємства залишаються у зоні високого ризику, де відсутність антикризових моделей призводить до ліквідації або тривалих судових спорів.

Розвиток теорії розгляду складного та багатоаспектного явища антикризового управління є критично важливим, оскільки це закладає фундамент для всієї стратегії життєдіяльності підприємства. Антикризове управління дозволяє насамперед відмовитись від помилкового сприйняття кризи розвитку підприємства як суцільної катастрофи, яка унеможливило функціонування підприємства як економічної системи [6]. Розуміння глибокої сутності антикризового управління дозволяє змінити парадигму оцінки кризи, визнаючи що це не лише руйнування, а й точка трансформації. Якщо керівництво розуміє природу кризи (за Шумпетером або Адізесом), воно сприймає її як закономірний етап розвитку, що стимулює оновлення застарілих процесів [3].

Без чіткого визначення сутності антикризового управління менеджери часто плутають його з простим скороченням витрат. Розуміння теоретичної суті допомагає розрізнити оперативні заходи з ліквідації поточної неплатоспроможності та стратегічні заходи з усунення причин, що призвели до збитковості.

Також важливо розуміти, що в сучасному BANI-світі сутність антикризового управління зміщується від «реагування на негативні процеси, які вже відбуваються», до «превентивної адаптації бізнес-процесів підприємства відповідно до об'єктивних змін зовнішнього середовища». Розуміючи це, підприємство здатне побудувати таку внутрішню організаційно-економічну структуру, яка не просто зберігає себе під ударами зовнішнього середовища, а стає сильнішою, використовуючи зміни як ресурс для зростання та еволюції [6].

Саме тому доцільно розглянути актуальні підходи до сутнісного визначення поняття антикризового управління розвитком підприємства, які сформульовані з позицій різних економічних шкіл.

Теорія системно-діяльнісного підходу розглядає антикризове управління розвитком як спеціальну систему управління, що має комплексний, превентивний характер і спрямована на

розпізнавання ознак кризового стану, запобігання кризі або подолання її негативних наслідків шляхом використання внутрішніх резервів та адаптації до змін зовнішнього середовища» [6].

Привертає увагу позиція теорії стійкого розвитку та стратегічного менеджменту, в якій антикризове управління розвитком підприємства розглядається як процес реалізації специфічних управлінських процедур щодо діагностики фінансово-економічного стану, розробки та впровадження стратегії трансформації бізнес-моделі, що забезпечує відновлення конкурентоспроможності та перехід на новий якісний рівень функціонування [5].

Позиції інноваційно-інвестиційної теорії базуються на розумінні адаптивного управління, тому антикризове управління розвитком розглядається як інструмент стратегічного контролінгу та інноваційного оновлення потенціалу підприємства. Воно забезпечує його «антикрихіть» завдяки постійному моніторингу ризиків та оперативному впровадженню змін у технологічні та управлінські процеси [7].

Відсутність єдиного підходу до розуміння теорії формування антикризового управління лише підкреслює значущість його в практиці економіко-соціальних систем та засвідчує процес наукового пошуку в формуванні ефективних моделей антикризового управління, здатних забезпечувати оптимальні економічні показники діяльності підприємств в різних сферах і галузях діяльності.

Економічна теорія є фундаментом для побудови моделей антикризового управління, оскільки вона пояснює природу криз та механізми відновлення рівноваги між процесами внутрішнього середовища підприємства та зовнішнього середовища суспільства і держави. В сучасних підходах до розвитку підприємства виділяють декілька ключових теоретичних концепцій, які дозволяють розглядати різні моделі антикризового управління.

Теорія циклічності (інституційний підхід), розглядає кризу як не випадковість, а закономірну фазу життєвого циклу підприємства. А отже, такий підхід у своїй моделі антикризового управління використовує для прогнозування систему випереджальних індикаторів, які дозволяють заздалегідь сформувати страховий фінансовий ресурс до настання фази спаду, який в найнижчій точці спаду буде використано для стабілізації діяльності підприємства та дозволить убезпечити підприємство від зайвих фінансових кредитних зобов'язань.

Водночас теорія «креативного руйнування» Й. Шумпетера розглядає кризу як механізм очищення ринку від неефективних суб'єктів підприємницької діяльності. В такій моделі обґрунтовано інноваційний шлях розвитку, а вихід із кризи вбачається не в економії ресурсів, а у впровадженні радикальних новацій (технологічних, управлінських, маркетингових), що створюють нову вартість продукції і самого підприємства [12].

Положення ресурсної теорії (Resource-Based View) стверджують, що стійкість підприємства залежить від його унікальних та невідтворюваних активів. В моделях антикризового управління ресурсної теорії акцент робиться на дієвості інструменту інвентаризації внутрішнього потенціалу

підприємства. Така модель антикризового управління спрямована на пошук та активацію прихованих резервів (інтелектуальний капітал, лояльність клієнтів) самого підприємства, які стають точками зростання під час кризи.

Теорія систем та синергії розглядає економіко-соціальну систему підприємства як цілісний організм, в якому збій в одній ланці призводить до дестабілізації всієї системи. Така модель антикризового управління використовується для проведення комплексної діагностики економічної системи підприємства. Антикризові заходи розробляються так, щоб отримати синергетичний ефект, коли реструктуризація одного структурного елементу організаційної системи (відділу) підвищує ефективність усього виробничого ланцюга [10].

Теорія ризику та невизначеності (Ф. Найт) розрізняє ризик, який можна розрахувати, та справжню невизначеність, яку неможливо передбачити математично. В таких моделях антикризового управління впроваджується сценарне планування та гнучкі методи управління. Замість одного жорсткого плану розробляються адаптивні стратегії, здатні змінюватись залежно від змін зовнішнього середовища [2].

Теорія трансакційних витрат Р. Коуза та О. Вільямсона у моделюванні антикризового управління фокусується на оптимізації витрат на взаємодію підприємства з ринковим середовищем та внутрішніми структурами. В питанні моделювання антикризового управління фокусується на витратах, пов'язаних із системою взаємодії підприємства на ринку (пошук інформації, контракти, контроль). У такій моделі антикризове управління спрямоване на оптимізацію структури такої взаємодії. Це може бути ауторсинг збиткових функцій або, навпаки, вертикальна інтеграція для зменшення залежності від ненадійних постачальників [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підтверджує, що економічна теорія є визначальним методологічним базисом, без якого неможлива розробка дієвих моделей антикризового управління розвитком підприємства. Саме теоретичне розуміння природи економічних процесів дозволяє перетворити антикризовий менеджмент із набору ситуативних рішень на цілісну стратегічну систему.

Ключове значення економічної теорії в моделюванні проявляється через низку аспектів. Вона дає змогу моделювати кризу не як раптову катастрофу, а як закономірну фазу розвитку, що дозволяє підприємству впроваджувати превентивні заходи ще до появи перших симптомів фінансової дестабілізації.

Економічна теорія стає основою для моделювання оптимальної організаційної структури в умовах хаосу, обґрунтовуючи рішення щодо ауторсингу, інтеграції або зміни мережі контрагентів задля мінімізації втрат на взаємодію з нестабільним ринком. Використання фундаментальних економічних моделей (ресурсної теорії, теорії ризиків) дозволяє ідентифікувати глибинні причини кризи, а не лише її зовнішні прояви (збитковість), що є особливо важливим для вибору між санацією та реструктуризацією.

Отже, економічна теорія виступає «навігатором» у розробці антикризових моделей, забезпечуючи їх наукову обґрунтованість та логічну послідовність. Без глибокого теоретичного аналізу будь-які антикризові заходи залишаються короткостроковими, тоді як теоретично підкріплені моделі забезпечують довгострокову стійкість та стратегічний розвиток підприємства навіть у періоди найвищої турбулентності.

Література.

1. Taleb N.N. *Antifragile: Things That Gain from Disorder*. New York: Random House, 2012. 519 p.
2. Porter M.E. *On Competition*. Updated and Expanded Edition. Boston: Harvard Business School Publishing, 2008. 544 p.
3. Камієва А.В. Дослідження існуючих інструментів та моделей антикризового управління на підприємстві. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2014. № 4(28). С. 15–27.
4. Кужель В.В. Державна підтримка економічного розвитку аграрного сектору. *Ефективна економіка*. 2013. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=6&y=2013>.
5. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 648 с.
6. Лігоненко Г.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. Київ: КНЕУ, 2001. 580 с.
7. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління підприємством: монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 268 с.
8. Штангрет А.М., Копилок О.І. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник. Київ: Знання, 2007. 335 с.
9. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: аналіз та забезпечення: навчальний посібник. Київ: Лібра, 2003. 176 с.
10. Скібіцька Л.І. Антикризовий менеджмент: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 568 с.
11. Чернявський А. Д. Антикризове управління: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2006. 256 с.
12. Блонська В.І., Гевчук А.В. Антикризове управління підприємством в сучасних умовах господарювання. *Економіка та суспільство*. 2017. Випуск 9. С. 368–373.
13. Васильченко Л.С. Теоретичні аспекти антикризового управління розвитком підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: www.economy.nayka.com.ua.

References.

1. Taleb, N.N. (2012). *Antifragile: Things That Gain from Disorder*. Random House. New York. USA.
2. Porter, M.E. (2008). *On Competition*. Updated and Expanded Edition. Harvard Business School Publishing. Boston. USA.
3. Kamieva, A.V. (2014). «Research on existing tools and models of anti-crisis management at the enterprise». *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky*. № 4(28). pp. 15–27.
4. Kuzhel', V.V. (2013). «State support for the economic development of the agricultural sector». *Efektivna ekonomika*. № 6. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=6&y=2013>.
5. Shershn'ova, Z.Ye. (2004). *Stratehichne upravlinnia*. [Strategic management]. KNEU. Kyiv. Ukraine.

6. *Lihonenko, H.O.* (2001). *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychnyj instrumentarij*. [Anti-crisis management of the enterprise: theoretical and methodological principles and practical tools]. KNEU. Kyiv. Ukraine.
7. *Tereschenko, O.O.* (2006). *Antykryzove finansove upravlinnia pidpriemstvom*. [Anti-crisis financial management of an enterprise]. KNEU. Kyiv. Ukraine.
8. *Shtanhret, A.M., Kopyliuk, O.I.* (2007). *Antykryzove upravlinnia pidpriemstvom*. [Anti-crisis management of an enterprise]. Znannia. Kyiv. Ukraine.
9. *Kozachenko, H.V., Ponomar'ov, V.P., Liashenko, O.M.* (2003). *Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: analiz ta zabezpechennia*. [Economic security of an enterprise: analysis and provision]. Libra. Kyiv. Ukraine.
10. *Skibits'ka, L.I.* (2009). *Antykryzovij menedzhment*. [Anti-crisis management]. Tsentr uchbovoi literatury. Kyiv. Ukraine.
11. *Cherniavs'kyj, A. D.* (2006). *Antykryzove upravlinnia*. [Anti-crisis management]. MAUP. Kyiv. Ukraine.
12. *Blons'ka, V.I., Hevchuk, A.V.* (2017). «Anti-crisis management of an enterprise in modern economic conditions». *Ekonomika ta suspil'stvo*. Issue 9. pp. 368–373.
13. *Vasyl'chenko, L.S.* (2021). «Theoretical aspects of anti-crisis management of enterprise development». *Efektivna ekonomika*. № 5. Available at: www.economy.nayka.com.ua.

Abstract.

Bulhakova O., Huzenko O., Haroniuk O. Economic theory in models of anti-crisis management of enterprise development.

The article investigates the decisive role of fundamental economic theory in the development and implementation of anti-crisis management models for enterprise development. It is substantiated that modern anti-crisis management must transform from a reactive "fire-fighting" mechanism into a strategic system of proactive renewal grounded in science. The purpose of the article is to identify and analyse the instrumental role of economic theories (cyclicality, innovation, transaction costs, and the resource-based view) in shaping anti-crisis management models that ensure the transition from stabilization to sustainable development. The paper proves that the use of business cycle theory provides models with predictive capacity, transaction cost theory allows for the optimization of organizational structure under chaotic conditions, and J. Schumpeter's concept of "creative destruction" substantiates an innovative path out of the crisis. It is emphasized that economic theory acts as a methodological "navigator," ensuring the logical consistency and validity of anti-crisis measures. The pivotal significance of economic theory in modelling manifests through several aspects. It enables modelling the crisis not as a sudden catastrophe but as a natural phase of development, allowing the enterprise to implement preventive measures even before the first symptoms of financial destabilization appear. Economic theory serves as the basis for modelling the optimal organizational structure in a chaotic environment, justifying decisions about outsourcing, integration, or changing the network of contractors to minimize losses arising from interactions with an unstable market. The use of fundamental economic models (resource theory, risk theory) allows for the identification of the root causes of the crisis rather than just its external manifestations (unprofitability), which is critically important for choosing between sanation and restructuring. Conceptual frameworks for building models that integrate theoretical principles to ensure long-term resilience and strategic enterprise development amid high turbulence have been formulated.

Keywords: anti-crisis management, economic theory, development models, transaction costs, creative destruction, strategic resilience, bankruptcy, restructuring.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2023 р.

Бібліографічний опис статті:

Булгакова О.В., Гузенко О.П., Гапонюк О.В. Економічна теорія в моделях антикризового управління розвитком підприємства. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 1. С. 121-125.

Bulhakova O., Huzenko O., Haroniuk O. Economic theory in models of anti-crisis management of enterprise development. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 1, pp. 121-125.

